Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties (BZK)
[redacted]
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
12 juni 2026
Kenmerk
POM/U202600288
Telefoon
06 20897891
Bijlage(n)
-

VNG reactie Wetsvoorstel Wijzigingswet Omgevingswet stelselaspecten 20xx

Geachte mevrouw [redacted],

Hierbij treft u de VNG-reactie op de Wijziging van de Omgevingswet en enkele andere wetten in verband met het aanbrengen van verbeteringen in het stelsel van de Omgevingswet (hierna: Wijzigingswet Omgevingswet. De VNG geeft in deze reactie eerst een aantal algemene aandachtspunten mee. Daarna gaan wij in op de voorliggende wijzigingen en vragen wij aandacht voor een aantal onderwerpen die nu niet worden meegenomen, maar die wel van belang zijn.

Algemene aandachtspunten

Inzichtelijkheid
Een van de belangrijkste uitgangspunten bij de stelselherziening Omgevingsrecht, is dat de Omgevingswet wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water bundelt. Daarmee vormt de wet de basis voor de samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving. Waar de uitvoeringspraktijk momenteel tegenaan loopt, is dat er vele (technische en inhoudelijke) Verzamelwetten/besluiten/regelingen en dus wijzigingen vanuit verschillende departementen op elkaar stapelen. Van de doelstelling inzichtelijk maken van het omgevingsrecht, is steeds minder sprake. Wij vragen u als stelselverantwoordelijk ministerie, om vanuit de doelstellingen van de Omgevingswet, te bezien of het mogelijk is de Verzamelwetten/besluiten en regelingen zoveel mogelijk te bundelen en in consultatie te brengen. En als dat niet voor alles tegelijkertijd kan, om de consultatie dan zoveel mogelijk voor inhoudelijk met elkaar samenhangende onderwerpen tegelijkertijd te laten verlopen.
Dit voorkomt versnippering van onderwerpen en kunnen we bovendien een integrale en gelijktijdige beoordeling van de voorgestelde wijzigingen uitvoeren. Op het belang van het blijven maken van een integrale afweging en opzet van de Omgevingswet heeft ook de Evaluatiecommissie Omgevingswet in haar *Reflectierapport Omgevingswet 2025. Werk aan de winkel* gewezen. De commissie heeft daartoe de aanbeveling gedaan om (sectorale) wetsinitiatieven voor de

leefomgeving binnen de systematiek op te nemen om daarmee ondermijning van de stelselvernieuwing te voorkomen. In zekere zin sluit ons verzoek hierbij aan.

Blijvende inzet en prioriteit op verbeteren stelsel Omgevingswet
Daarnaast vragen wij aandacht voor het volgende. De VNG ziet dat met deze Wijzigingswet Omgevingswet een aantal wijzigingen wordt doorgevoerd, waar de VNG al lang om vraagt. Vanuit het kabinet wordt momenteel ingezet op Versnelling Woningbouw en een slagvaardige uitvoering. U geeft in de toelichting bij dit wetsvoorstel aan ervoor te kiezen de meer inhoudelijke en grote wijzigingen in het stelsel van de Omgevingswet nu niet door te voeren, maar te willen wachten op de evaluatie van de Omgevingswet in 2029. Dat is begrijpelijk, maar als de volgende inhoudelijke wijzigingen pas in 2029 in procedure wordt gebracht, dan treden deze waarschijnlijk pas rond 2031 in werking. Dat is mogelijk voor een aantal onderwerpen te laat. Bovendien kan de vereenvoudigingsopgave van regelgeving die in het coalitieakkoord is aangekondigd, ertoe nopen dat tussentijds wijzigingen worden doorgevoerd. Wij vragen dan ook, mocht er noodzaak zijn tot inhoudelijke wijzigingen, niet te wachten tot 2029, maar deze met voorrang op te pakken.

Inhoudelijke reactie Wijzigingswet Omgevingswet

1. Programma

Introductie bekendmakingsplicht vrijwillig programma
De VNG ondersteunt het voorstel om voor vrijwillige programma's een bekendmakingsplicht, overeenkomstig artikel 3:42 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) te introduceren. Dit heeft tot gevolg dat alle programma's onderdeel zijn van de regels op de kaart in het DSO-LV. Dat vergroot de inzichtelijkheid van het omgevingsrecht en draagt daarmee bij aan de verbeterdoelen van de Omgevingswet. Zoals in de memorie van toelichting ook is opgemerkt, is het gevolg van de bekendmakingsplicht dat de programma's moeten voldoen aan de Regeling standaarden publicatie Omgevingswet en dus moeten worden vormgegeven overeenkomstig de STOP/TPOD voor het programma.
Het voldoen aan deze standaarden leidt tot een hogere belasting voor gemeenten (zoals annoteren, vaker werken met de software en mogelijk extra medewerkers voor deze werkzaamheden opleiden). We vragen daarom aandacht voor de impact van deze wettelijke verplichting, ook al kunnen we de grootte daarvan op dit moment niet goed inschatten. Het is van belang deze uitvoeringslasten mee te nemen bij het in kaart brengen van de (financiële) gevolgen van dit wetsvoorstel voor gemeenten.

Overigens wordt in de memorie van toelichting in dit onderdeel aangegeven dat het kerninstrument programma drie verschijningsvormen heeft: het vrijwillige, het onverplichte en het verplichte programma. De in paragraaf 3.2.4 van de Omgevingswet opgenomen programma's worden daarbij als 'onverplicht' gekwalificeerd. Het is onze optiek echter zuiverder om de in paragraaf 3.2.4 opgenomen programma's met een programmatische aanpak als een afzonderlijke verschijningvorm aan te duiden (vgl. ook Programma: dit houdt het in | Informatiepunt Leefomgeving). De reden daarvoor is dat zowel verplichte als vrijwillige programma's de vorm van een programma met een programmatische aanpak kunnen aannemen. We vragen u de toelichting op dit punt aan te passen.

En/of: cumulatief of alternatief
De VNG vraagt nader overleg over de verduidelijking die wordt voorgestaan, door de toevoeging van 'of' aan het slot van onderdeel a van artikel 3.5 van de Omgevingswet.
Uit de input van onze achterban blijkt dat in de uitvoeringspraktijk verschillend wordt gedacht over het toevoegen van 'of' in plaats van 'en'.

Voor gemeenten is de vrijheid om een eigen invulling te kunnen geven aan het instrument programma erg belangrijk. Dat pleit voor 'of'. Anderzijds past het bij het doel en de aard van een

programma dat het beide elementen– een uitwerking van het te voeren beleid én concrete maatregelen - bevat. Een programma heeft een immers een uitvoerend karakter en zet in op het bereiken van doelen in de fysieke leefomgeving (of omgevingswaarden). Met maatregelen werk je daar concreet naartoe, geef je het handen en voeten en het zet aan om daar goed over na te denken. Dat pleit voor ‘en’.

De VNG kan zich voorstellen dat de keuze voor flexibiliteit - en het centraal stellen van keuzes in een programma, zowel waar het beleidskeuzes als te nemen maatregelen betreft - voor de wetgever doorweegt. Een goede onderbouwing in de memorie van toelichting waarom voor ‘of gekozen wordt, ontbreekt echter. Wij geven daartoe de volgende aandachtspunten mee:

- Expliciteren dat bij ‘of’ een programma wel beide elementen mag bevatten;
- Als een programma niet (meer) beide elementen hoeft te bevatten (zoals bij ‘of’ het geval is), leidt dat ertoe dat eerder/vaker sprake kan zijn van een programma;
- Die flexibiliteit kan een voordeel zijn, maar levert ook bestuurlijke lasten en uitvoeringslasten voor gemeenten op;
- Uit de memorie van toelichting volgt niet dat dit effect op de uitvoeringslasten is beschouwd. Dit effect is wel van belang en in de afweging tussen ‘of’ en ‘en’ zeker relevant om rekening mee te houden gelet op de gevolgen daarvan voor gemeenten.

Er kan overigens ook een ander effect zijn dat voortvloeit uit het sneller aannemen van een programma (dus bij ‘of’). Dat is de overweging voor gemeenten om een beleidsuitwerking niet te bestempelen als programma en het buiten het instrumentarium van de Omgevingswet te houden. Gemeenten kunnen hierin dus zelf sturen. Dit effect kan zich weliswaar bij ‘en’ ook voordoen, maar kan bij ‘of’ nog vaker voorkomen en is daarmee ook relevant om rekening mee te houden in afweging tussen ‘of’ en ‘en’. We gaan in het licht van het voorgaande graag in overleg met u over de voorgestane aanpassing van artikel 3.5 van de Omgevingswet.

Aanvullen MvT over vaststellen als programma
Artikel 3.4 Omgevingswet is als een kan-bepaling geformuleerd. Deze formulering brengt met zich dat het aan het bevoegd gezag is om te bepalen of het een voorgenomen beleidsdocument al dan niet als programma in de zin van de wet zal vaststellen. Hoewel het de voorkeur heeft om daar waar mogelijk de kerninstrumenten van de Omgevingswet toe te passen (vgl. ook aanbeveling 4 van de Evaluatiecommissie Omgevingswet in het *Reflectierapport Omgevingswet 2025. Werk aan de winkel*), kunnen we ons vinden in de keuzevrijheid die gemeenten hier hebben. Voor zover wij weten is deze consequentie van de kan-bepaling niet als zodanig in de wetsgeschiedenis toegelicht. In de gemeentelijke uitvoeringspraktijk bestaat er onduidelijkheid over dat een programma pas als een programma wordt beschouwd als het bevoegd gezag dit als zodanig kwalificeert en vaststelt. Om deze onduidelijkheid weg te nemen verzoeken we om in de memorie van toelichting een passage op te nemen over genoemde keuzevrijheid van het bevoegd gezag.

2. Voorbereidingsbesluit

Ten aanzien van het voorbereidingsbesluit vinden een aantal aanpassingen plaats, in lijn met de eerdere wens van de VNG (Verzamelwet VRO/BZK 20xx). Zo worden de termijnen ruimer en komt er duidelijkheid over de reikwijdte die voorbeschermingsregels mogen hebben.
De VNG zou graag een nadere toelichting zien over de verruiming van de termijnen ten aanzien van voorbereidingsbesluiten die al bekend zijn gemaakt. Ook zou de VNG graag in gesprek gaan over deze wijzigingen in relatie tot nadeelcompensatie.

3. Projectprocedure

De procedure om tot de vaststelling van een projectbesluit te komen is opgenomen in afdeling 5.2 van de Omgevingswet. De Wijzigingswet Omgevingswet voert een aantal wijzigingen door.
De artikelen 5.47, derde lid en 5.48, tweede lid Ow waarborgen een vroegtijdige betrokkenheid en het (serieus) in ogenschouw nemen van oplossingsrichtingen. Artikel 5.47, derde lid bepaalt dat het bevoegd gezag bij de kennisgeving van het voornemen om een verkenning uit te voeren, eenieder in de gelegenheid moet stellen mogelijke oplossingen voor de desbetreffende opgave in de fysieke leefomgeving voor te dragen.
De memorie van toelichting stelt dat artikel 5.47, derde lid, tot onduidelijkheden leidt in de uitvoeringspraktijk met als gevolg daarvan onwenselijke juridificering van deze fase van de procedure voor alle betrokken partijen. Het recht om mogelijke oplossingen voor te dragen is als zodanig op geen enkele wijze in juridische zin afhankelijk van artikel 5.47, derde lid, dat recht hebben derden sowieso. Hetzelfde geldt als het gaat om het recht het bevoegd gezag te verzoeken om een onafhankelijk deskundige advies te vragen. Dit derde lid vervalt in het wetsvoorstel, maar daarmee vervallen niet de participatieverplichtingen, aldus de memorie van toelichting. De reden daarvoor is dat de nadruk op één aspect binnen het grotere geheel van participatie (namelijk gericht op oplossingen en niet op bijvoorbeeld de landschappelijke inpassing), in de praktijk tot onduidelijkheid en onnodig verkeerde verwachtingen kan leiden. Ook doet de verplichting volgens de toelichting in de praktijk onvoldoende recht aan het karakter van de verschillende type projecten die met toepassing van de projectprocedure tot stand komen (waarbij er soms geen andere oplossingsrichtingen bestaan).

Het is ten behoeve van de waardering van het voorstel om artikel 5.47, derde lid te schrappen van belang de achtergrond van deze bepaling in ogenschouw te nemen. Indachtig de motie van Dik-Faber en Van Veldhoven d.d. 12 november 2013 en het amendement van Dik-Faber en Van Veldhoven (33 962, nr. 109) heeft de bepaling als doel de maatschappelijke participatie te *versterken.* Daarbij is aansluiting gezocht bij de Code Maatschappelijke Participatie. De gedachte daarachter is dat een bestuurscultuur gestimuleerd wordt die openstaat voor initiatieven: voorgedragen redelijke oplossingen moeten dezelfde aandacht krijgen als oplossingen die zijn voorgesteld door het bevoegd gezag. Al bij de kennisgeving van het voornemen maakt het bevoegd gezag duidelijk welke uitgangspunten worden gehanteerd bij de beoordeling van mogelijke oplossingen die redelijkerwijs in beschouwing worden genomen. Dit zorgt ervoor dat hierover al vroegtijdig duidelijkheid bestaat voor eenieder en dat verhoogt de kansrijkheid.
Gelet op het voorgaande is met deze bepaling juist ingezet om actief en gericht naar ideeën vanuit de maatschappij te vragen (en daarover ook advies te vragen) en dit ook gedegen te borgen. Daarbij staat het bevoegd gezag aan het roer voor wat betreft de te hanteren uitgangspunten. De wettelijke bepaling borgt, en dat volgt ook uit het amendement, *een versterking* van de participatie, juist op dit onderdeel. Het gaat hier om projectbesluiten die, gegeven de impact, die versterking rechtvaardigen.

De VNG is van mening dat met de hiervoor geschetste achtergrond onvoldoende rekening is gehouden bij de overweging om artikel 5.47, derde lid te schrappen. Het doel van deze bepaling wordt in onze optiek bovendien niet of onvoldoende gewaarborgd met de toepassing van de algemene participatieverplichtingen waarop de toelichting wijst. We verzoeken daarom de beslissing te heroverwegen om dit artikel en de daarmee samenhangende artikelen 5.48, tweede en derde lid en 5.51, tweede lid van de Omgevingswet te schrappen.

4. Voorkeursrechten

De VNG heeft eerder gevraagd om verlenging van termijnen in het voorkeursrecht. Het gaat er dan met name om dat er voldoende tijd overblijft om plannen te concretiseren zonder dat het voorlopig voorkeursrecht verloopt. Met de Wet versterking regie volkshuisvesting veranderen de termijnen

door een amendement en opvolgende novelle. De VNG hoopt dat deze rigoureuze verandering goed uitwerkt in de praktijk. Wat de VNG nog wel wil in het voorkeursrecht, is dat gemeenten mogen kiezen welke het eerstvolgende document is voor het concretiseren van het voorkeursrecht (de omgevingsvisie of het programma?). Dit is vergelijkbaar met het verzoek uit onze eerdere reactie (d.d. 18 maart 2025) bij de Verzamelwet VRO/BZK 2025 om de mogelijkheid te verkrijgen om 'de route van de planvorming aan te geven'. Daarmee kunnen gemeenten regelen dat ze van de volle 3+3 jaar gebruik kunnen maken voor het concretiseren van de ontwikkelingsplannen.

Met de Wijzigingswet Omgevingswet wordt aan artikel 16.32b van de Omgevingswet een nieuw lid toegevoegd op grond waarvan bestuursorganen kennis moeten geven van de terinzagelegging van het verlengingsbesluit volgens de voorgeschreven procedure uit het eerste lid van dat artikel. De VNG staat achter deze verduidelijking in de tekst. Bovendien is uit de praktijk gebleken dat veel gemeenten een verlengingsbesluit nu ook al inschrijven en kennisgeving doen van de terinzagelegging daarvan in gemeentebladen.

De VNG merkt verder ten aanzien van deze wijzigingen op, dat de wettekst en de bijbehorende toelichting voor onduidelijkheden en vragen zorgen vanuit de uitvoeringspraktijk. Verduidelijking is noodzakelijk, bijvoorbeeld over het moment van verlenging van het voorkeursrecht. In de rechtspraak is onzekerheid over de vraag vanaf welk moment een voorkeursrecht voortduurt op basis van een andere titel. Artikel 9.4 lid 1 sub a Omgevingswet bepaalt bijvoorbeeld: “tenzij voor dat tijdstip de functie waarvoor het voorkeursrecht is gevestigd, is toegedacht in een omgevingsvisie of een programma of is toegedeeld in het omgevingsplan,” Wanneer is een functie toegedacht in een omgevingsplan, omgevingsvisie of programma? Is dat het moment waarop de betreffende planfiguur is vastgesteld of waarop het in werking is getreden? Artikel 9 Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) ging uit van het moment van vaststelling. Indien het moment van inwerkingtreding bepalend is, wat geldt dan indien een voorlopige voorziening is aangevraagd tegen het omgevingsplan en deze wordt toegewezen? Het plan treedt dan niet in werking, waardoor het voorkeursrecht na het einde van de geldingsduur van de actuele titel, vervalt. In de bodemprocedure kan het omgevingsplan echter wel in stand blijven. In de periode tussen uitspraak in de voorlopige voorziening en uitspraak in de bodemprocedure, kunnen eigendommen dan overgedragen worden aan derden? Dit effect lijkt onwenselijk, aansluiting bij de toenmalige Wvg heeft de voorkeur.

In artikel 9.5 van de Omgevingswet wordt de wijziging/verduidelijking aangebracht waarmee wordt aangegeven dat als er een gemeentelijk, provinciaal of nationaal voorkeursrecht is gevestigd en de betreffende onroerende zaak – zonder gerechtelijke procedure tot overdracht – wordt geleverd aan de rechtspersoon op wiens naam het voorkeursrecht is gevestigd, het voorkeursrecht onverwijld moet worden doorgehaald in de openbare registers.
De VNG vindt het verplicht doorhalen van het voorkeursrecht zonder gerechtelijke procedure tot overdracht, niet wenselijk. En wel om de volgende redenen:

1. Beperkte rechten die kleven aan een onroerende zaak worden hierdoor vrij overdraagbaar en dat is voor het sturen op de gebiedsontwikkeling problematisch, bijvoorbeeld bij gelijkblijvende functies;
2. Een overheid kan na eigendomsverkrijging belang blijven houden bij het voorkeursrecht tot het moment dat de toegedeelde functie is gerealiseerd en het gebruik in overeenstemming is met die functie. Bijvoorbeeld als de overheid de onroerende zaak verkoopt aan een derde die de toegedeelde functie zal realiseren;
3. Het wetsvoorstel heeft tot gevolg dat het voorkeursrecht na eigendomsverkrijging door de overheid niet langer op de zaak rust, terwijl dat laatste voor het behouden van de regierol wel wenselijk kan zijn;
4. Dat een voorkeursrecht van rechtswege vervalt als de onroerende zaak aan de gemeente is geleverd, kan tot gevolg hebben dat beperkte rechten op een onroerende zaak vrij overdraagbaar worden, hetgeen de gewenste gebiedsontwikkeling lastiger kan maken;

5. De functie aan de locatie is niet altijd gerealiseerd op het moment van het verwerven van de eigendom, ook hierom kan het behouden van het voorkeursrecht na het verkrijgen van eigendom voor het sturen op de gebiedsontwikkeling wenselijk zijn.

Verder vraagt de VNG om verduidelijking van het overgangsrecht. Vanuit de gepubliceerde reacties op de internetconsultatie over de Wijzigingswet Omgevingswet zien wij dat er vragen zijn over al genomen voorbereidingsbesluiten. Wordt er in de wijziging van de Omgevingswet in overgangsrecht voorzien waarmee al genomen voorbereidingsbesluiten ook 2 jaar gaan gelden of blijft daarvoor de termijn van 1½ jaar staan?

Aanvullend: mogelijkheden voor uitbreiden voorkeursrechten vakantieparken
De VNG vraagt te onderzoeken of het voorkeursrecht kan worden uitgebreid. De reden hiervoor is dat het huidige instrumentarium onvoldoende grip biedt om te kunnen sturen op de leefbaarheid in bijvoorbeeld vakantieparken. Hierbij verwijst de VNG naar de publicatie Grip op grond (Juridische mogelijkheden om te sturen op het gebruik van onroerend goed, Fokkema, Fokkert 2025). Het huidige instrumentarium zou ook behulpzaam zijn bij het realiseren van groengebieden en bedrijventerreinen. De VNG weet dat er gesprekken lopen over het opstellen van een experimenteerregeling, maar vraagt het ministerie om te onderzoeken of deze experimenteerregeling nu al kan worden meegenomen via deze Wijzigingswet Omgevingswet. Wellicht is dat sneller of kan daarmee het gebruik van de nieuwe mogelijkheden worden vergemakkelijkt.

Problemen bij gebruik SYVAS
De VNG vraagt om een oplossing voor de problemen met het inschrijven en doorhalen van voorkeursrechten. SYVAS moet worden gebruikt om voorkeursrechten in de openbare registers in te schrijven. De VNG heeft regelmatig aangegeven dat het gebruik van het systeem SYVAS voor gemeenten duur, onhandig en ingewikkeld is en bovendien de privacy van ambtenaren schendt. Het gebruik van SYVAS is van kracht sinds de Omgevingswet. SYVAS is bedoeld voor notarissen. Eerder is afgesproken tussen Rijk en gemeenten dat E-herkenning dé manier is voor gemeenten. De afgelopen jaren zijn het Kadaster en de VNG heel druk met het begeleiden van gemeenten om toch hun voorkeursrechten op de juiste wijze en op tijd aan te kunnen leveren. Er hangt nogal wat vanaf: een voorkeursrecht heeft te maken met grondhandel en daar zijn de belangen groot. De VNG vraagt om de problemen op te lossen en gaat graag in gesprek over de mogelijkheden.

Met betrekking tot de privacy van ambtenaren was er eerder het voornemen om artikel 11b Kadasterwet te wijzigen. Wat is de stand van zaken met betrekking tot deze wijziging van de Kadasterwet ter bescherming van de privacy van ambtenaren bij inschrijving voorkeursrechten? Mocht deze wijziging niet komen, kan dit dan alsnog met deze Wijzigingswet worden meegenomen? Het is belangrijk dat dit snel wordt geregeld.

5. Onteigening

De VNG heeft verschillende opmerkingen over de voorgestelde wijzigingen van art. 11.6 van de Omgevingswet. Een apart overleg over dit onderwerp zou wenselijk zijn. Wat betreft het nieuwe onderdeel a: '*in een vastgesteld omgevingsplan, voor zover dat volledig of in overwegende mate de bestaande vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer uitsluit of voorziet in beëindiging daarvan op termijn'* (ond. VNG) merken wij het volgende op.

1. Primaire reactie van de VNG: schrap de hele bijzin 'voor zover t/m uitsluit'**.** Toelichting:
   a. De VNG pleit al een aantal jaren bij het ministerie voor de mogelijkheid ook onder de Omgevingswet te kunnen blijven onteigenen voor een vastgesteld omgevingsplan zonder verdere aanvullende eisen, ook in situaties waarin bijvoorbeeld het toegelaten gebruik van de bebouwing gelijk of vergelijkbaar blijft. De Onteigeningswet had ook geen beperking op dit vlak. Wij waarderen de intentie van het ministerie om die mogelijkheid te verduidelijken.

b. Als de bijzin geschrapt wordt, loopt de zin niet meer en moet nog worden aangepast. Dit hangt samen met de reactie onder 4.
c. Het ministerie benadrukt met het toevoegen van de bijzin het belang van de eigenaar. Het belang van de onteigenaar zou volgens de VNG echter niet onder de nieuwe formulering moeten lijden.
d. Met de verduidelijking in de memorie van toelichting bij de Verzamelwet Omgevingswet 2022-2023 is de VNG content: de bedoeling ervan is duidelijk en is overgenomen in de bekrachtigingsuitspraak van Gilze en Rijen. Een verduidelijking in de wetstekst is eveneens welkom, maar graag op een andere manier dan nu voorgesteld.
e. Het toevoegen van de bijzin 'voor zover t/m uitsluiten' in de wetstekst beperkt echter de mogelijkheden van de onteigenaar ten opzichte van de memorie van toelichting in de Verzamelwet Omgevingswet van 2022-2023 (p.24 onderste alinea en p. 25 bovenaan) en ook ten opzichte van een uitspraak in een bekrachtigingsprocedure bij Rechtbank Noord-Brabant in de casus Gilze en Rijen. In beide gevallen is het uitsluiten ruimer uitgelegd dan de wetstekst nu doet met de woorden 'volledig' en 'in overwegende mate'. Ook de MvT op het huidige voorstel is minder uitgebreid/duidelijk op dit onderdeel. De VNG vraagt het ministerie de ruime uitleg uit de MvT van de Verzamelwet Omgevingswet van 2022-2023 p.24-25 zowel in de wetstekst als in bijbehorende memorie van toelichting over te nemen. Blijft deze toelichting ook gelden voor de voorgestelde tekst onder a.? Dit is volgens de VNG wel wenselijk. Wij vragen dan ook om een aanscherping / herformulering. De VNG denkt hier graag over mee. Wellicht kunt u een deel van deze memorie van toelichting integreren in de MvT bij de Wijzigingswet Omgevingswet. Het gaat om de volgende passage:

   In de memorie van toelichting bij de Verzamelwet Omgevingswet 2022-2023 staat:
   "Terzijde wordt nog opgemerkt dat met het uitsluiten van de bestaande vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer in artikel 11.6 niet is bedoeld dat die bestaande vorm eerst, zonder overgangsrecht, strikt moet worden verboden alvorens een onteigeningsbelang zou kunnen ontstaan. Het gaat erom dat op basis van het geldende omgevingsplan voldoende duidelijk is welke vorm ontwikkeling, gebruik of beheer wordt beoogd, en dat die vorm afwijkt van de bestaande vorm. Daarbij kan het voorkomen dat een bestaande vorm in vrijwel ieder opzicht afwijkt van de beoogde vorm, bijvoorbeeld in de situatie dat het omgevingsplan voor agrarische gronden voorziet in regels die zijn gericht op woningbouw. In dat geval zal de bestaande vorm van bebouwing, gebruik en beheer in de nieuwe vorm nagenoeg niet terugkeren. Het uitsluiten van de bestaande vorm impliceert echter niet dat iedere overeenkomst tussen de bestaande bouw- of gebruiksmogelijkheden en de beoogde vorm moet zijn uitgesloten. ***Zo kan een grondslag voor een onteigeningsbelang ook bestaan als het omgevingsplan enkel op een andere vorm van bebouwing is gericht, en het toegelaten gebruik van die bebouwing – bijvoorbeeld wonen of winkels – gelijk of vergelijkbaar blijft. Dit doet zich bijvoorbeeld voor bij een bebouwde locatie die wordt herontwikkeld, waarbij het omgevingsplan in mogelijkheden voor hoogbouw voorziet waar in de bestaande vorm slechts twee bouwlagen zijn gerealiseerd. Blijft de bebouwing gelijksoortig, dan bestaat de mogelijkheid om op grond artikel 4.18 van de Omgevingswet in het omgevingsplan te bepalen dat de aanwezige bouwwerken moeten worden gemoderniseerd of vervangen. Dit heeft tot gevolg dat het gebruik van die bebouwing als afwijkend van de toegedeelde functie wordt aangemerkt, waarmee het omgevingsplan eveneens voldoet aan de eis dat de bestaande vorm is uitgesloten en een grondslag biedt voor een onteigeningsbelang.***"
   (vet VNG)

f. De woorden 'in overwegende mate' zijn niet bepaald. Daardoor blijft er onduidelijkheid bestaan over de begrenzing.

2. Secundaire reactie van de VNG (als het ministerie het volledig verwijderen van de bijzin zoals vermeld in onze reactie hierboven niet wenst over te nemen): **wijzig het woord 'uitsluiten' in 'afwijken'.** Toelichting:
   a. Uit de praktijk blijkt dat het woord 'uitsluiten' tot verwarring leidt.
   b. De toelichtingstekst is duidelijker dan de wetstekst. Het woord 'afwijken' sluit beter aan bij de terminologie en bedoeling in de memorie van toelichting op p. 24 en 25 van de Verzamelwet Omgevingswet 2022-2023 en bij de casus Gilze en Rijen (zie 1d hierboven). Tegelijkertijd zorg je met het woord 'afwijken' voor verduidelijking van wat wordt bedoeld.
   c. Het nieuw voorgestelde onderdeel a van art. 11.6 komt dan te luiden: "*voor zover dat volledig of in overwegende mate afwijkt van de bestaande vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer of voorziet in beëindiging daarvan op termijn".*

3. Tertiaire reactie van de VNG: Als het woord 'uitsluiten' in de wetstekst blijft staan, is de memorie van toelichting nu te summier. De VNG wil de verduidelijkende teksten uit de MvT p. 24 en 25 van de Verzamelwet Omgevingswet 2022-2023 graag terugzien. Deze MvT heeft gewerkt als verduidelijking voor de praktijk (zie casus Gilze en Rijen zoals hierboven vermeld onder 1d).

4. De toevoeging in de wetstekst van artikel 11.6, eerste lid onder a Omgevingswet 'of voorziet in beëindiging daarvan op termijn' is een welkome toevoeging. We verzoeken wel om in de memorie van toelichting uitleg op te nemen over dit stukje toegevoegde tekst, dus over het overgangsrecht. Bijvoorbeeld dat je de termijn kan bepalen in het overgangsrecht. Bij welke termijn moet worden aangesloten? Dit blijkt niet uit de memorie van toelichting.
   Toelichting: de VNG gaat ervan uit dat deze zinsnede slaat op het overgangsrecht. Je kunt geen vaste termijn noemen.

Ten aanzien van het nieuw toegevoegde tweede lid in artikel 11.6 merken we het volgende op. We zijn verheugd dat dit lid is toegevoegd. Met deze toevoeging is de mogelijkheid hersteld om voor infrastructuur te onteigenen in bestaande plannen (de oude Titel IIa-onteigeningen). Dat is nuttig. Wel zou het opheffen van ernstig achterstallig onderhoud een onteigeningsgrondslag moeten worden. De VNG vraagt daartoe in artikel 11.6 onder lid 2 een sub toe te voegen, zoals in de Onteigeningswet art. 77 onder 1 sub 2 (Uitvoering van een bouwplan). Voor de onteigening van een individueel vervallen pand lijkt de Moderniseringslocatie niet voldoende basis, want die ziet op een andere schaalgrootte.
Toelichting:
a. In de Onteigeningswet was onteigenen vanwege ernstig achterstallig onderhoud mogelijk. Aangezien de overgang naar de Omgevingswet beleidsneutraal zou verlopen, verwacht de VNG deze onteigeningsmogelijkheid terug.
b. Een artikel voor het opheffen van ernstig achterstallig onderhoud is nodig, omdat op een andere manier onteigenen te veel tijd kost. Dan valt het gebouw al uit elkaar en ben je te laat. Als het om een gebied gaat, kan de Moderniseringslocatie mogelijk worden ingezet. Voor de aanwijzing van een Moderniseringslocatie moet je het omgevingsplan wijzigen en dat duurt nog veel langer.

Tot slot vraag de VNG vraagt om de mogelijkheid terug te brengen om een derde aan te wijzen in de bekrachtigingsprocedure. Aanwijzen van een derde kan onder de Omgevingswet alleen in de schadeloosstellingsprocedure, maar dat blijkt in de praktijk niet voldoende. Bijvoorbeeld bij een grote groep erfgenamen of als een eigenaar onbekend is of in het buitenland verblijft.

6. Nadeelcompensatie

Afdeling 15.1 van de Omgevingswet bevat een afbakening van schadeoorzaken op grond waarvan er een schadeverzoek kan volgen. Het wetsvoorstel voegen geluidproductieplafonds (gpp's) hieraan toe. De VNG ziet met deze wijziging problemen ontstaan met de invoering van de eerste gpp's rond Industrieterreinen. Deze gpp's dienen bij wet voor 2032 te worden ingevoerd als zijnde

een omzetting van het stelsel van de oude geluidzones en hogere waarden naar het nieuwe stelsel van de Omgevingswet.
Het kan van de wetgever niet de bedoeling zijn dat deze verplichte omzetting ook onder de nadeelcompensatie zou komen te vallen. Wij verzoeken daarom expliciet de eerste invoering die voortvloeit uit het stelsel voor bestaande industrieterreinen (Wgh), uit te zonderen van deze generieke regel. Daarnaast zouden we graag een verduidelijking zien wat in voorkomende gevallen het schadeveroorzakend besluit is.

Overgangsrecht schadeveroorzakende besluiten in overgangsfase omgevingsplan
Een belangrijke wijziging in het nieuwe stelsel met betrekking tot planschade c.q. nadeelcompensatie is het - ten opzichte van de voorheen geldende wetgeving - verleggen van het moment, dat om schadevergoeding kan worden gevraagd. Ten aanzien van de wijziging in verband met schade die initieel voortvloeit uit in bestemmingsplannen oorspronkelijk als uitwerkings- en of wijzigingsbevoegdheid opgenomen mogelijkheden, kan VNG de redenering en materiële aanpassing op artikel 22.13 Omgevingswet goed volgen. Ook de beoogde wijziging van artikel 4.19 Invoeringswet Omgevingswet inzake het gelijktrekken van het moment waarop verjaringstermijnen gaan lopen, is goed navolgbaar.

7. Gegevensverzameling en -verstrekking

Met dit wetsvoorstel wordt geregeld dat in het omgevingsplan, de omgevingsverordening, algemene maatregel van bestuur of ministeriële regeling regels gesteld kunnen worden over het verstrekken van de resultaten van de monitoring aan een bestuursorgaan dat of een instantie die voorziet in het beheer van het register waarin de resultaten van de monitoring worden opgenomen. Ook wordt geregeld dat er ambtshalve besloten kan worden om bepaalde gegevens niet te verstrekken of toegankelijk te maken als de gegevens onderdeel zijn van een register. Op dit moment kan dit enkel op verzoek worden besloten.
De VNG is positief over dit voorstel. Deze wijziging van artikel 20.6 regelt dat de verzamelde gegevens (aanvullend op de monitoring) in het kader van de Omgevingswet beschikbaar gesteld moeten worden aan andere overheidslagen als daar vanuit hun taak behoefte aan is. Dit is in lijn met de interoperabiliteit van gegevens. De wijziging van artikel 20.10 bevordert ook de bredere beschikbaarstelling van bestaande gegevens.
De VNG heeft echter het volgende aandachtspunt. In beide wijzigingen wordt de zeggenschap van de bronhouder (de eigenaar van de informatie) over wie welke data mag inzien vergroot. Dit is in het geval van persoonsgegevens en vertrouwelijke informatie in principe wenselijk. Maar het is ook zo dat sommige informatie noodzakelijk is voor uitvoeren van de wettelijke taak. Is voldoende in beeld voor welke van de verzamelde gegevens dit kan gelden?

8. Inspraak en rechtsbescherming bij omzetting TAM/IMRO omgevingsplan naar STOP/TPOD omgevingsplan

Het voorgestelde artikel 22.6a van de Omgevingswet regelt in hoeverre de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure (UOV) van toepassing is ingeval van een omzetting van een TAM/IMRO omgevingsplan naar een STOP/TPOD omgevingsplan. Het voorgestelde artikel 22.7 Omgevingswet doet dat voor de beroepsprocedure. Indien de omzetting niet enkel technisch van aard is omdat er ook inhoudelijke wijzigingen worden doorgevoerd, zijn deze procedures wel van toepassing maar kunnen er geen zienswijzen worden ingediend of beroepsgronden aangevoerd over het deel van de omzetting dat technisch is.

Voor gemeenten is het belangrijk dat zij bij het (verder) inrichten en tijdig uitvoeren van hun transitiestrategie voor het omgevingsplan weten welke procedures gelden. Het is daarom in zoverre positief dat minister met deze regeling haar eerdere toezegging aan de VNG gestand doet om

duidelijkheid te scheppen over de geldende procedurele vereisten en rechtsbeschermingsmogelijkheden bij de technische omzetting van een omgevingsplan.

Wij kunnen ons inhoudelijk goed vinden in de voorgestelde artikelen en de uitleg die de memorie van toelichting daaraan geeft. Wel is de vraag waar de grens ligt tussen een technische en een inhoudelijke omzetting; die grens is in de praktijk niet altijd zonder meer duidelijk. Daarbij komt dat bij een te enge interpretatie van de reikwijdte van een technische omzetting de UOV vaak van toepassing zal zijn, terwijl deze procedure naar zijn aard niet voor dergelijke besluitvormingsprocedures is opgesteld. Bovendien leidt een te veelvuldige toepassing van de procedure zonder dat daar feitelijk aanleiding voor is, tot vertraging in het planproces en tot een onnodige en onwenselijke extra belasting van gemeenten. Voorts zal er voor de gemeenten veel werk komen te liggen in het aangeven op welke vlakken het een technische dan wel een inhoudelijke omzetting betreft.
In de toelichting wordt als voorbeeld van een technische omzetting het verplaatsen van begripsbepalingen genoemd. Dat kunnen we goed volgen, maar hoe zit het bijvoorbeeld met een STOP/TPOD omgevingsplanregel die hetzelfde regelt als de TAM/IMRO planregel maar net wat anders opschrijft? Het zou de uitvoeringspraktijk erg helpen als in de toelichting nader kan worden verduidelijkt, bijvoorbeeld via meer concrete criteria, waar de genoemde grens precies ligt. We verzoeken u daarom hierover een passage in de toelichting op te nemen.

Beroep ook uitsluiten bij verwerking BOPA?
In samenhang met het voorgaande hebben we de vraag of het ten aanzien van de verwerking van een BOPA in een omgevingsplan ook niet nodig is om het aanvoeren van beroepsgronden uit te sluiten. Op dit moment is immers alleen het indienen van zienswijzen uitgesloten (artikel 16.31 Ow). We kunnen dit verschil met de omzetting van een omgevingsplan van TAM/IMRO naar STOP/TPOD, mede gezien de Varkens in Nood-jurisprudentie, niet goed verklaren. Graag ontvangen we hier een toelichting op.

9. Experimenteerbepaling

Met de voorgestelde wijzigingen van artikel 23.3 van de Omgevingswet worden de mogelijkheden om te experimenteren uitgebreid. Zo wordt het ook mogelijk om te experimenteren met het oog op het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften (vgl. artikel 1.3 onder b Ow). Zoals de VNG in haar reactie op het *concept-eindrapport Sneller, meer goedkoper* van de Adviesgroep STOER heeft aangegeven, vinden we de uitbreiding van de experimenteerbepaling een positieve ontwikkeling. Samen met de opgenomen wijziging in het wetsvoorstel Wet versterking regie volkshuisvesting verwachten we een meer frequente toepassing van deze bepaling.

Een van de terreinen waarop er behoefte is om met experimenten te werken, is het netbewust bouwen. Met het oog daarop hebben wij de vraag of de transitie van het stroomnet ook onder de reikwijdte van de experimenteerregeling gaat vallen. Verder zijn wij benieuwd voor welke (andere) thema's de minister van VRO experimenten via AMvB's wil gaan uitwerken en denken over die invulling graag mee.

Ook hebben een vraag bij het nieuwe lid 9: 'Als uit de monitoring van het experiment blijkt dat er onvoldoende informatie kan worden verzameld om te kunnen bepalen of het experiment aanleiding geeft tot het aanpassen van regelgeving, en die informatie bij verlenging van het experiment alsnog kan worden verkregen, kan Onze Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, in afwijking van de maatregel waarbij de tijdsduur van het experiment is bepaald, *een besluit nemen om die tijdsduur met ten hoogste vijf jaar te verlengen. Aan dat besluit kunnen voorwaarden worden verbonden.'* (curs. VNG) Is het dan ook mogelijk van de maximale termijn van 10 jaar als het gaat om omgevingswaarden, af te wijken?

Overig

10 Artikel 22.4 regels verordeningen in Omgevingsplan

Artikel 22.4 van de Omgevingswet regelt dat aan de verplichtingen tot vaststelling van een omgevingsplan, uiterlijk op een bij KB te bepalen tijdstip wordt voldaan. Tot dat tijdstip (2032) is artikel 122 van de Gemeentewet niet van toepassing. Vanaf dat tijdstip worden de regels over de fysieke leefomgeving alleen nog in het omgevingsplan opgenomen. Deze bepaling is met de Invoeringswet in 2020 ingevoerd. Nu, 2 jaar na inwerkingtreding, bevinden we ons in een andere realiteit, waarbij de inzet op versnellen woningbouw en uitvoering prioriteit heeft, met alle gevolgen voor de uitvoeringscapaciteit.

De VNG vraagt overleg over deze bepaling, mede gezien de bevinding van de Evaluatiecommissie Omgevingswet in het *Reflectierapport Omgevingswet 2025. Werk aan de winkel* dat de transitietermijn van 1 januari 2032 naar het omgevingsplan onder druk staat. Het gevolg van deze bepaling is immers dat bij het einde van de transitieperiode van het omgevingsplan, de rechtsgeldigheid van verordeningen die nog niet in het omgevingsplan zijn opgenomen, vervalt. U begrijpt welke juridische chaos dit voor gemeenten teweeg kan brengen.
Daarnaast heeft het een omgekeerd effect dat niet gewenst is: in plaats van inzet op de transitie van het omgevingsplan, moeten gemeenten alle inzet gaan plegen op de verordeningen. Dat gaat ten koste van de uitvoeringscapaciteit die noodzakelijk is voor de wijzigingen omgevingsplannen.

Daarnaast is er het bijkomende probleem dat het rijk nog niet heeft geregeld dat de regels van het omgevingsplan via een (politie)strafbeschikking feitgecodeerd kunnen worden gehandhaafd. Feitgecodeerde handhaving van regels van gemeentelijke verordeningen, zoals de APV, is wel mogelijk. Gemeenten willen deze mogelijkheid van feitgecodeerde handhaving van bepalingen in het omgevingsplan graag gerealiseerd zien gelet op de voordelen die daaraan ten opzichte van andere handhavinginstrumenten (via het strafrecht en bestuursrecht) zijn verbonden.
Zolang feitgecodeerde handhaving niet is ingeregeld of op zijn minst duidelijk is of handhaving langs deze weg al dan niet zal worden gerealiseerd, kunnen gemeenten, ook willen ze dat wel, de verordeningen niet omzetten. De VNG heeft deze kwestie al enkele jaren geleden onder de aandacht van het ministerie van JenV/het OM gebracht. Met de verder naderende transitietermijn van 1 januari 2032 in zicht is dit inmiddels urgent geworden. Het is daarom belangrijk om dit in het overleg over artikel 22.4 Omgevingswet en artikel 122 Gemeentewet mee te nemen. Het wegnemen van dit probleem draagt immers bij aan het volop kunnen inzetten op het gebruik van het omgevingsplan [waartoe het kabinet de gemeenten in zijn reactie op het genoemde reflectierapport ook heeft opgeroepen >NB alleen opnemen als de kabinetsreactie al openbaar is.] .

11. Artikel 4.19 OW

De VNG krijgt vanuit gemeenten vragen over de werking van artikel 4.19 Omgevingswet. Dit artikel biedt de grondslag voor het vaststellen van beleidsregels door de gemeenteraad over ‘het uiterlijk van bouwwerken’. Ten opzichte van artikel 12a de Woningwet, zou artikel 4.19 de bevoegdheid van de gemeenteraad beperken om beleidsregels vast te stellen tot “het uiterlijk van bouwwerken”. De Woningwet bood ruimte om beleidsregels over het uiterlijk en *de plaatsing* van bouwwerken vast te stellen. Het idee achter deze inperking was onder meer dat het omgevingsplan al de plaats van het bouwwerk aangeeft. Als daarbij regels worden gehanteerd die afweegruimte/beoordelingsruimte bevatten, kan het college van B&W hierover vervolgens beleidsregels stellen. Een aantal gemeenten constateert dat 4.19 Omgevingswet delegatie en daarmee versnelling in de weg staat, en pleit voor het schrappen van deze bepaling. Met het schrappen van artikel 4.19 van de Omgevingswet komt de bevoegdheid voor het stellen van beleidsregels over uiterlijk van bouwwerken bij het college te liggen. Dat zou ook logischer zijn aangezien de bevoegdheid om het

uiterlijk van bouwwerken te beoordelen, is gekoppeld aan de bevoegdheid van het college om een omgevingsvergunning voor de omgevingsplanactiviteit ‘bouwen’ te verlenen.
Andere gemeenten stellen dat artikel 4.19 Omgevingswet niet een mogelijkheid (zoals de artikelen. 4:81 t/m 4:84 Awb), maar een verplichting bevat om beleidsregels vast te stellen. Als in het omgevingsplan regels worden opgenomen over het uiterlijk van bouwwerken en de toepassing daarvan uitleg behoeft, dan moeten daarover beleidsregels worden vastgesteld. Die verplichting staat er niet aan in de weg dat over andere onderwerpen (situering van bouwwerken) beleidsregels worden vastgesteld.
Kortom: de VNG zou graag in overleg treden over hoe we de werking van artikel 4.19 Omgevingswet zouden kunnen verbeteren en verduidelijken.

12. Financiële bijdrage mogelijk maken via een BOPA

Vanuit de uitvoeringspraktijk krijgt de VNG te horen dat een belangrijk instrument ontbreekt om (woningbouw)plannen haalbaarder te maken. Wij stellen voor de financiële bijdrage, geregeld in afdeling 13.7 Omgevingswet, mogelijk te maken via BOPA’s, omdat omgevingsplannen maar mondjesmaat worden gebruikt en een BOPA veel gangbaarder is geworden dan verwacht. Ten tijde van het amendement Ronnes over verplichte financiële bijdragen, was de BOPA minder in beeld. Gemeenten kunnen daarom de mogelijkheid om financiële bijdragen te vragen aan initiatiefnemers minder goed inzetten en lopen hierdoor veel geld mis, dat nodig is om ontwikkelingen tot stand te brengen.

De VNG komt met het volgende tekstvoorstel:
Artikel 13.14 lid 3 Omgevingswet verklaart de regels over kostenverhaal, zoals op te nemen in een omgevingsplan, van overeenkomstige toepassing op de BOPA (en het projectbesluit):
“*Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing op:*

- *a. een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, voor zover sprake is van een activiteit die in strijd is met een in het omgevingsplan aan een locatie toegedeelde functie,*
- *b. een projectbesluit.”*

Aan artikel 13.23 Omgevingswet (en artikel 13.24 Omgevingswet) zal eenzelfde bepaling moeten worden toegevoegd (althans: in ieder geval met betrekking tot sub a. zoals hierboven geciteerd):
“*Artikel 13.23 en 13.24 zijn van overeenkomstige toepassing op [*sub a. zoals hierboven geciteerd*]*”.
Op die wijze zijn de regels over het verhaal van financiële bijdragen in een omgevingsplan van overeenkomstige toepassing op de BOPA.

13. Tracébesluit

De VNG heeft in de consultatiereactie (d.d. 18 maart 2025) op de Verzamelwet VRO/BZK 20xx gevraagd om een overgangsrechtelijke regeling in de Omgevingswet waardoor er met een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit afgeweken kan worden van een Tracébesluit. In reactie hierop heeft het ministerie aangeboden om de probleemstelling scherp te krijgen en te bekijken welke uitdagingen de huidige overgangsrechtelijke regelgeving oplevert voor de praktijk. De VNG zou graag op korte termijn hierover in gesprek gaan. Met name gezien de capaciteit die het vergt om de betreffende tracébesluiten om te zetten in het omgevingsplan en de wens van versnelling en een slagvaardige uitvoering vanuit het rijk.

14. Doorwerking advies Raad van State over Varkens in Nood

De Afdeling Advisering van de Raad van State heeft op 22 april jl. advies uitgebracht over de Reparatiewet Varkens in Nood-arrest. De Afdeling adviseert de regering om zich niet te beperken tot een reparatiewet in reactie op het 'Varkens in Nood'-arrest, maar daarnaast het initiatief te nemen tot een fundamentele heroriëntatie op het stelsel van rechtsbescherming in het omgevingsrecht. Daarin zou de regering ook de gewenste verhouding tussen inspraak, participatie en beroep bij de bestuursrechter moeten betrekken. We onderschrijven het advies in elk geval op dit punt en we hechten eraan aan dat de regering op korte termijn met een dergelijke heroriëntatie komt. Op dit moment zien we namelijk dat onderdelen van dit stelsel worden gewijzigd, zoals in het onderhavige wetsvoorstel de participatiebepaling in de projectprocedure en, eerder, in het wetsvoorstel Wet versterking regie volkshuisvesting de mogelijkheid om rechtstreeks beroep bij de Afdeling in te stellen bij woningbouwprojecten. Deze laatste keuze kunnen we nog steeds billijken. Maar het is wat ons betreft wenselijker om het stelsel van rechtsbescherming in zijn geheel te bezien, hoe daarin verantwoorde versnellingen kunnen worden aangebracht, en in hoeverre dat tot aanpassingen van de wet- en regelgeving dient te leiden. Dat zou ook op de lange termijn tot meer efficiënte en op versnelling gerichte procedures kunnen leiden. We verzoeken u om een reflectie op dit advies en onze oproep.

Tot slot

Financiële gevolgen
Wat betreft de verlenging van de totale geldigheidsduur van het voorbereidingsbesluit tot maximaal drie jaar, zou dit mogelijk als een financieel gevolg kunnen worden beschouwd. Deze aanpassing draagt echter bij aan de haalbaarheid en de uitvoering van projecten in de fysieke leefomgeving, zodat er per saldo geen lasteneffect zal zijn. De bevoegde gezagen zouden bij een te korte niet haalbare termijn mogelijk extra kosten moeten maken om andere instrumenten in te zetten teneinde het desbetreffende project alsnog tot uitvoering te kunnen brengen. De besparingen en lasten als gevolgen van dit wetsvoorstel kunnen ook niet worden betrokken bij de eerdere financiële berekeningen over de kosten en opbrengsten van de stelselherziening van het omgevingsrecht en de totstandkoming van de Omgevingswet. Bij dergelijke berekeningen is immers uitgegaan van de beoogde werking van de regelgeving en is geen rekening gehouden met onvolkomenheden.

Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO)
Het ministerie heeft gedurende de looptijd van de consultatieprocedure aangekondigd een UDO te willen starten over dit wetsvoorstel. Aangezien de totstandkoming van het wetsvoorstel op dat moment al in een vergevorderd stadium was, is het volgen van een UDO in eigenlijke zin volgens ons niet meer aan de orde. Dat laat onverlet dat we het belangrijk vinden om de uitvoeringsconsequenties van het wetsvoorstel voor gemeenten gedegen in kaart te (laten) brengen en gezamenlijk te komen tot onderbouwde uitspraken over de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel. Dat kan immers alleen maar van nut zijn voor het verdere wetstraject. Wij hebben hieraan daarom onze medewerking toegezegd, maar bestempelen deze exercitie uitdrukkelijk niet als een UDO. Dat zou ook een oneigenlijk beeld opleveren van de werkelijke situatie.

De VNG maakt gelet op het voorgaande een voorbehoud ten aanzien van de uitvoeringsconsequenties van dit wetsvoorstel. Zodra de inhoudelijke uitkomsten van het onderzoek naar deze consequenties bekend zijn, komt de VNG met een reactie. Wij verzoeken u met deze uitkomsten en onze reactie daarop bij de verdere voorbereiding van het wetsvoorstel inhoudelijk rekening te houden en daarop zo nodig ook het wetsvoorstel aan te passen.

We vragen u bij de verdere uitwerking van het wetsvoorstel rekening te houden met bovenstaande opmerkingen en vragen. We worden graag betrokken bij de vervolgstappen.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

[redacted]

Al[redacted]
12-06-2026
Directeur Beleid Leefomgeving

Digitaal verzegeld door Zynyo B.V.
Datum: 12-06-2026 14:33 CEST
Document ID:
3e783647-170a-4edf-93df-95a97dd3bd7e